

Alkohol riskbruk/skadligt bruk/beroende hos vuxna

Ursprunglig version: 2012-12-12
Reviderad senast: 2021-06-14
Ändrad senast: 2024-12-03

Egenvård

En riskfylld alkoholkonsumtion kan medföra t.ex.

- magproblem
- sömnproblem
- högt blodtryck
- nedstämdhet
- ångest
- ökad olycks- och skaderisk
- sociala problem
- ökad risk för cancer.

Att dricka sig berusad (>0,8 promille) är alltid en medicinsk risk.

Gränsen för **riskbruk** är över 9 s.k. standardglas per vecka hos kvinnor och över 14 hos män.
Skadligt anses också vara att dricka mer eller lika med 4 standardglas vid ett tillfälle för kvinnor, mer än eller lika med 5 för män.

Den enskilde kan söka direkt till kommunens öppenvård alternativt kontakta socialsekreterare för ansökan om bistånd.

Primärvård

Våga fråga om alkoholvanor och följ upp!

Vid misstanke om riskfylld alkoholkonsumtion

AUDIT screena (olika språk), [\(poängsättning\)](#) och följ upp. Erbjud rådgivande samtal, BI (brief intervention) och/eller Motiverande samtal (MI). Överväg "halveringstestet" (sid 6). Överväg kontakt med företagshälsovården. Beakta samsjuklighet inklusive annat missbruk. Tänk på att hos äldre kan ett pågående missbruk maskera en kognitiv svikt.

Skadligt bruk och beroende

Erbjud rådgivande samtal och återfallsförebyggande läkemedelsbehandling och ev hänvisning till den kommunala öppenvården.

Vid **svårt skadligt bruk** tas ställning till om anmälan enl LVM §6 till socialtjänsten är aktuell. Ställning tas också till lämplighet att [hantera vapen](#), [körkort](#) samt informationsskyldighet till barn ([SFS 2017:810](#)). På begäran av socialtjänsten utfärdas skyndsamt läkarintyg. [Länsgemensam samverkan vid LVM](#).

Provtagning

B-Peth, (CDT), GT, MCV, ASAT, ALAT. Upprepad provtagning för uppföljning. Etanol i blod eller utandningsluft.

Läkemedelsbehandling

Återfallsförebyggande, se [Mitt läkemedel](#). Vid abstinens: alimemazin/prometazin, oxazepam, vitamin B1
Mot återfall: naltrexon/akamprosot (Campral®) eller Antabus. Vid samtidig depression: Mirtazapin
Rekommenderad fysisk aktivitet vid abstinensbehandling och efterföljande behandling, se [FYSS](#).

Ett rökstopp kan för en del patienter bidra till minskad alkoholkonsumtion. Erbjud i förekommande fall hjälp till [rökstopp](#). Alkoholpaus inför och efter operation rekommenderas då komplikationsrisk minskar.

Beakta alltid våld i nära relationer och barnperspektivet samt behovet av [samordnad individuell plan](#).

Remissindikationer

Medicinklinik

Abstinens eller intoxication och samtidig medicinsk komplikation.

Psykiatrisk klinik

Svårare abstinens, risk för krampor eller delirium
Beroende med samtidig allvarlig psykisk sjukdom, personlighetsstörning/ neuropsykiatriska funktionshinder
Svårt blandmissbruk
Skadligt bruk under graviditet
Suicidrisk.

Anmälan till socialtjänsten
- enligt LVM § 6
- vid misstanke om missförhållande som rör barn under 18 år SoL kap. 14

Specialistvård

Vid misstanke om riskfylld alkoholkonsumtion

AUDIT screena (olika språk), [poängsättning](#), (poängtolkning se nedan), följ upp. Beakta samsjuklighet inklusive annat missbruk. Erbjud rådgivande samtal, BI (brief intervention) och/eller Motiverande samtal, [MI](#).

Skadligt bruk

Hänvisning till den kommunala öppenvården.

Vid **svårt skadligt bruk** görs en LVM läkarbedömning, se [LVM rutiner](#), och ställningstagandet dokumenteras.

Ställning tas också till lämplighet att [hantera vapen](#) och [körkort](#). På begäran av socialtjänsten utfärdas läkarintyg. [Länsgemensam samverkan vid LVM](#).

Provtagning

B-Peth, CDT, GT, MCV, ASAT, ALAT, Etanol i blod eller utandningsluft överväg intoxprover, metanol.

Behandling

- avgiftning, akut skede
- bensodiazepinbehandling vid svår abstinens/delirium
- högdos tiamin (vitamin B 1)

Vid måttlig eller hög konsumtion rekommendera **Alkoholpaus** inför och efter operation då risken för komplikationer därmed minskar.

Beakta alltid **våld i nära relationer och barnperspektivet inkl. informationskyldighet till barn** ([SFS 2017:810](#)) samt behovet av [samordnad individuell plan](#).

Medicinklinik

Innelliggande slutenvård om det föreligger medicinska komplikationer.

Psykiatrisk klinik

- abstinensbehandling som kräver slutenvård
- LPT-vård (predelirium, delirium)
- planerad avgiftning inför vistelse på behandlingshem (frivillig eller vid LVM)
- optimerad läkemedelsbehandling vid samsjuklighet med psykisk sjukdom

Riskabel eller skadlig konsumtion

kvinnor 6-13 AUDIT poäng män 8-15 AUDIT poäng
Sannolikt missbruk/beroende
kvinnor ≥14 AUDIT poäng män ≥16 AUDIT poäng

OBS! För personer över 65 år gäller lägre värden

Kommun

Myndighetsutövning

Utifrån ansökan/anmälan tar socialsekreteraren kontakt med den enskilde. Förhandsbedömning; inleda utredning eller ej (enligt SoL/LVM).

Kartlägger och bedömer den enskildes behov ([AUDIT](#), [ASI](#), [ADDIS](#)).

Vid LVM görs bedömning om fortsatt utredning eller omedelbart omhändertagande. Vid behov inhämtas information om den enskilde från sjukvården samt läkarintyg. [Länsgemensam samverkan vid LVM](#). Utredningen kan leda till:

- bistånd enligt SoL beviljas
- utredningen avslutas utan insats
- LVM ansökan till förvaltningsrätten

Beviljade insatser ska följas upp för bedömning av vårdbehovet. Den beviljade insatsen avslutas av socialsekreteraren.

Metoder

Motiverande samtal (MI) m.fl.

Beakta alltid samsjuklighet, andra typer av missbruk, våld i nära relationer och barnperspektivet samt behovet av [samordnad individuell plan](#).

Om den enskilde kan vara i behov av insatser från hälso- och sjukvården tas kontakt för vidare bedömning (med den enskildes samtycke).

Öppenvård

Kommunerna erbjuder olika typer av insatser, öppna insatser/service, biståndsbeviljade insatser och stöd till anhöriga/närstående.

Öppna insatser/service: den enskilde kontaktar själv öppenvården. Den enskilde kan vara anonym och inga journaler förs ([AUDIT](#), [ASI](#), [ADDIS](#)).

Biståndsinsatser: beviljas efter utredning (se myndighetsutövning). Beviljade insatser ska följas upp och journaler föras av personal inom öppenvård.

Stöd till anhöriga/närstående: Kommunerna erbjuder stöd till anhöriga/närstående i form av enskilda samtal och/eller gruppsamtal ex. CRAFT. Mer information återfinns på respektive kommuns hemsida.

Anmälningskyldighet: vid misstanke om missförhållanden som rör barn görs anmälan till socialsekreteraren/myndighetsutövning.

Metoder

Motiverande samtal (MI), CRA, ÅP, 12-steg m.fl.

Beakta alltid samsjuklighet, andra typer av missbruk, våld i nära relationer och barnperspektivet samt behovet av [samordnad individuell plan](#).

Om den enskilde kan vara i behov av insatser från hälso- och sjukvården tas kontakt för vidare bedömning (med den enskildes samtycke).

Patientinformation

[1177.se om Tobak och alkohol](#)

[1177.se En guide till bättre alkoholvanor](#)

[Tonårsparlören](#), om tonåringar och alkohol

Telefonrådgivning

Alkohollinjen tel nr 020-844448, kostnadsfri

Skriftlig rådgivning via diskussionsforum på nätet

Alkoholhjälp

Brukarorganisationer

ex. AA, IOGT/NTO, Länkarna

Al-Anon (för anhöriga)

Fördjupning

[Länkar till kommunernas stöd](#)

[Samverkan mellan kommun och region](#)

[Läkemedelsboken: Alkohol - riskbruk, skadligt bruk och beroende](#)

[Våld i nära relationer: RVN, Socialstyrelsen, 1177.se](#)

[Levnadsvanor och operation – info från RVN inför operation](#)

[Kunskapsguiden: Riskbruk av alkohol](#)

[Kunskapsguiden: Behandling och stödsatser vid missbruk och beroende](#)

[SoS: Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård Riddargatan 1 \(15-metoden, viktiga blanketter m.m.\)](#)

[Samtal om alkohol, Svenska läkarsällskapet](#)